

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 351.85:378:027.7(477)

DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2024.6.2>

Бородін Євгеній Іванович,

доктор історичних наук, професор,

директор Навчально-наукового інституту державного управління,

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

ORCID ID: 0000-0002-7331-5981

Папуша Людмила Василівна,

директор бібліотеки

Національного медичного університету імені О. О. Богомольця,

аспірантка

Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

ORCID ID: 0000-0001-9896-0576

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

STRATEGIC PRIORITIES OF THE STATE POLICY FOR THE DEVELOPMENT OF LIBRARIES OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS IN UKRAINE

У статті аргументовано, що розвиток бібліотек закладів вищої освіти в Україні – важлива складова підвищення якості освітніх послуг, що ними надаються, піднесення наукової діяльності, розвитку цифрової інфраструктури відкритої науки та формування інституційної пам'яті освітнього закладу. Визначальний вплив на розвиток бібліотек закладів вищої освіти справляють як державна політика в галузі освіти, так і державна політика в галузі бібліотечної справи. Сучасна, комплексна, наукового обґрунтування та раціонально сформована й послідовно впроваджувана державна політика, що спрямована на максимально повне забезпечення виконання бібліотеками їх соціальної ролі щодо задоволення інформаційних, освітніх, наукових та культурних потреб освітянської спільноти є запорукою створення сприятливих умов для навчальної та наукової діяльності закладів вищої освіти, підвищення їх конкурентоспроможності та інтеграції в світовий освітній та науковий простір.

Метою статті є аналіз стратегічних нормативно-правових документів, що визначають напрями розвитку бібліотек закладів вищої освіти України в сучасних умовах.

Встановлено, що пріоритети розвитку бібліотек закладів вищої освіти визначаються на національному рівні в ряді стратегічних нормативно-правових документів в галузі вищої освіти та бібліотечної справи, зокрема, Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» та Стратегії людського розвитку.

Визначено стратегічні напрями розвитку бібліотек закладів вищої освіти в сучасних умовах: інтеграція з освітнім процесом; інформаційна підтримка наукових досліджень; цифровізація бібліотечних ресурсів; впровадження інноваційних технологій та автоматизація процесів (штучний інтелект, блокчейн, великі дані та ін.); збереження й популяризація культурної спадщини та формування інституційної пам'яті ЗВО; формування простору для освіти, науки, творчості й співпраці; розвиток професіоналізму бібліотечних працівників; міжнародна співпраця та інтеграція; підтримка сталого розвитку та екологічних ініціатив.

Ключові слова: державна політика, нормативно-правова база, сталий розвиток, бібліотека, вища освіта, заклад вищої освіти, здобувач вищої освіти, бібліотека закладу вищої освіти, державна політика розвитку бібліотек, стратегія, людський капітал, людський розвиток, цифровізація та цифрова трансформація, культурна спадщина, культурні потреби, освітні потреби та послуги, наукова діяльність, професійний розвиток, інновації, якість послуг, європейський науковий та освітній простір, міжнародна співпраця, відкрита наука, інформація, конкурентоспроможність, екологічні ініціативи, інституційна пам'ять.

The article argues that the development of libraries of higher education institutions in Ukraine is an important component of improving the quality of educational services provided by them, raising scientific activity, developing the digital infrastructure of open science, and forming the institutional memory of an educational institution.

Both state policy in the field of education and state policy in the field of librarianship have a decisive influence on the development of libraries of higher education institutions. A modern, comprehensive, scientifically based, rationally formed and consistently implemented state policy aimed at ensuring the fullest possible fulfillment of libraries' social role in meeting the information, educational, scientific and cultural needs of the educational community is the key to creating favorable conditions for the educational and scientific activities of higher education institutions, increasing their competitiveness and integration into the global educational and scientific space.

The purpose of the article is to analyze strategic regulatory documents that determine the directions of development of libraries of higher education institutions of Ukraine in modern conditions.

It has been established that the priorities for the development of libraries of higher education institutions are determined at the national level in a number of strategic regulatory documents in the field of higher education and librarianship, in particular, the Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022–2032, the Strategy for the Development of Libraries for the Period up to 2025 «Qualitative Changes in Libraries to Ensure Sustainable Development of Ukraine» and the Human Development Strategy.

Strategic directions for the development of libraries of higher education institutions in modern conditions have been identified: integration with the educational process; information support for scientific research; digitalization of library resources; introduction of innovative technologies and automation of processes (artificial intelligence, blockchain, big data, etc.); preservation and popularization of cultural heritage and formation of institutional memory of HEIs; formation of space for education, science, creativity and cooperation; development of professionalism of library workers; international cooperation and integration; support for sustainable development and environmental initiatives.

Key words: *state (public) policy, regulatory framework, sustainable development, library, higher education, higher education institution, higher education student, library of a higher education institution, state policy of library development, strategy, human capital, human development, digitalization and digital state policy, regulatory framework, sustainable development, library, higher education, higher education institution, higher education student, library of a higher education institution, state policy of library development, strategy, human capital, human development, digitalization and digital transformation, cultural heritage, cultural needs, educational needs and services, research, professional development, innovation, quality of services, international cooperation, European research and education area, open science, information, competitiveness, environmental initiatives, institutional memory.*

Постановка проблеми. Сталий розвиток демократичного громадянського суспільства, дотримання прав і свобод людини, примноження людського, соціального, інтелектуального, технологічного, природного та фінансового капіталу держави, реалізація державної політики неможливі без сучасних бібліотек [1]. Окреме місце в системі бібліотек країни посідають бібліотеки закладів вищої освіти (далі – бібліотеки ЗВО). Будучи, законодавчо визначеним (ст. 33 Закону України «Про вищу освіту» [2]), наряду із факультетами та кафедрами, основним структурним підрозділом закладу вищої освіти, бібліотека не тільки має впорядкований фонд документів, доступ до інших джерел інформації для виконання, відповідно до Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [3], головного завдання забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів бібліотеки, а й є своєрідним середовищем вирівнювання інформаційних можливостей здобувачів вищої освіти, інформаційним хабом для всієї освітянської спільноти, місцем збереження інституційної пам'яті ЗВО, драйвером відкритої науки, найбільш кваліфікованим посередником в системах «інформація – науковець» та «інформація – здобувач вищої освіти» та ін. Від рівня

розвитку навчальних, наукових, інформаційних та культурно-просвітницьких послуг бібліотеки багато в чому залежить якість освітніх послуг та рівень розвитку науки в ЗВО в цілому. Тому бібліотеки ЗВО повинні постійно прогресувати, впроваджувати інноваційні технології, форми і методи роботи, що відповідають сучасному етапу розвитку освіти, науки, цифрової трансформації суспільства та світовим тенденціям.

Актуальність даної проблематики посилюється у зв'язку з новими викликами і загрозами, що постають перед закладами вищої освіти в цілому та їх бібліотеками зокрема й пов'язані з надзвичайно складними умовами воєнного стану, незавершеним реформуванням системи освіти, обмеженим обсягом фінансування, поширенням дистанційних форм навчання, повсюдним впровадженням технологій штучного інтелекту, швидким старінням інформації, кадровими проблемами в бібліотечній галузі, нагальною потребою інтеграції до європейського наукового та освітнього простору, необхідністю впровадження принципів відкритої науки, належного управління даними та ін. Вирішенню цих проблем має сприяти прозора, комплексна, історично обумовлена, взаємопов'язана, наукового обґрунтована та раціонально сформована й послідовно впро-

ваджувана державна політика, що спрямована на максимально повне забезпечення виконання бібліотеками їх соціальної ролі щодо задоволення інформаційних, освітніх, наукових та культурних потреб освітянської спільноти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні аспекти формування та реалізації державної політики розвитку бібліотек закладів вищої освіти в Україні є предметом досліджень вітчизняних науковців. Зокрема, сучасний етап модернізації бібліотек закладів вищої освіти України характеризують О. Шевченко та В. Спрінсян [4]; інноваційні трансформації бібліотек закладів вищої освіти аналізують В. Барабаш, Л. Глебова та О. Коломієць [5]; ціннісні орієнтири в стратегічному розвитку бібліотек закладів вищої освіти України, Литви та Польщі аналізують О. Воскобойнікова-Гузева та Н. Терещенко [6]; роль бібліотеки закладу вищої освіти у формуванні інформаційної компетентності як запоруки дотримання академічної доброчесності визначають Н. Завадська та М. Ігнатюк [7]; можливість укріплення потенціалу лідерства бібліотек ЗВО у формуванні екосистеми відкритих освітніх ресурсів у державі в період воєнного стану доводить у своїй статті Т. Колесникова [8].

Водночас, актуальність даної проблематики, потреба вирішення існуючих проблем та необхідність підвищення ефективності функціонування бібліотек закладів вищої освіти в Україні та якості послуг, що ними надаються, й потреба повноцінної інтеграції вітчизняних ЗВО до європейського освітнього та наукового простору детермінують необхідність подальших ґрунтовних досліджень питань формування та реалізації державної політики розвитку бібліотек закладів вищої освіти в Україні в сучасних умовах.

Метою статті є аналіз стратегічних нормативно-правових документів, що визначають напрями розвитку бібліотек закладів вищої освіти України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556 [2] затвердив зобов'язання закладу вищої освіти мати у своєму складі бібліотеку (п. 6 ст. 33), яка, наряду із факультетами та кафедрами, є основним структурним підрозділом (п. 3 ст. 33).

О. Воскобойнікова-Гузева та Н. Терещенко зазначають, що «як науково-дослідна та освітня установа, жоден ЗВО не здатен існувати без сучасної бібліотеки, орієнтованої на якісні перетворення. Бібліотека університету є найважливішою творчою ланкою у реалізації стратегії ЗВО та дотриманні і поширенні його цінностей. Від її

ресурсів та послуг значно залежить якість і зміст навчання та наукових досліджень» [6].

Визначальний вплив на розвиток бібліотек закладів вищої освіти справляє державна політика у цій сфері, що закріплена у відповідних нормативно-правових актах, що регулюють освітянську галузь та бібліотечну справу. На законодавчому рівні статус, правові та організаційні засади діяльності бібліотек усіх форм власності та підпорядкування й бібліотечної справи визначає Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» від 27 січня 1995 р. № 32 [3]. Особливості функціонування бібліотек закладів вищої освіти визначаються відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р. № 1556 [2].

Серед керівних документів державної політики розвитку бібліотек закладів вищої освіти в Україні окреме місце посідають стратегії, що визначають пріоритети їх розвитку на відповідний період. В умовах сьогодення пріоритети розвитку бібліотек закладів вищої освіти визначені в Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки [9], Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [1] та Стратегії людського розвитку [10]. Аналіз основних положень даних стратегій стосовно розвитку бібліотек ЗВО розглянемо у хронологічному порядку їх прийняття.

Рамковим документом, що не тільки «формує бачення, визначає пріоритети, завдання та основні дії для досягнення якісних змін у бібліотечній справі України», а й «створює підґрунтя для розроблення державної політики й прийняття рішень у сфері культури, освіти та науки» є Стратегія розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» (далі – Стратегія розвитку бібліотечної справи), схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 219-р [1]. У даній Стратегії цілком аргументовано зазначено, що з метою подолання існуючих проблем, що суттєво гальмують процеси трансформації та подальшого інтенсивного розвитку, бібліотечна справа потребує ряду комплексних системних організаційних, структурних і технологічних змін згідно із сучасними загальносвітовими тенденціями. Серед головних проблем, що є спільними для бібліотек усіх форм власності та підпорядкування, в Стратегії, зокрема, визначено [1]:

– недооцінка ролі бібліотек у суспільних перетвореннях та забезпеченні прав і свобод людини, що призводить до неефективної реалізації їх потенціалу як соціальних інституцій;

- невідповідність нормативно-правової бази та стандартів сучасним вимогам розвитку бібліотечної справи, що унеможливує інтеграцію українських бібліотек у глобальне інформаційне середовище;

- відсутність стабільної системи фінансування бібліотек в обсягах, достатніх для ефективної діяльності і розвитку;

- невідповідність кадрового забезпечення бібліотек, а саме: старіння кадрів, недостатня кількість кваліфікованого персоналу для реалізації сучасних напрямів діяльності бібліотек;

- відставання професійної базової освіти бібліотечних працівників від сучасних вимог суспільства, загального рівня розвитку інформаційних технологій та потреб бібліотек;

- незадовільний стан матеріально-технічної бази бібліотек;

- невідповідність формування бібліотечних фондів та організації доступу до них сучасним потребам користувачів та вимогам суспільства;

- недостатні темпи та відсталість впровадження інформаційних технологій у бібліотеках та ін.

Саме на подолання цих проблем та покращення доступу до інформаційних, освітніх, наукових, культурних ресурсів, впровадження новітніх технологій, розвиток професіоналізму бібліотечних працівників, зміцнення інфраструктури бібліотек та інтеграції вітчизняних бібліотек у міжнародну бібліотечну спільноту й спрямована Стратегія розвитку бібліотечної справи. Відповідно до цих завдань, напрямками розвитку бібліотек цією Стратегією, зокрема, визначено:

- удосконалення нормативно-правової бази, яка стосується діяльності бібліотек, та врегулювання стандартів бібліотечно-інформаційної галузі відповідно до міжнародних стандартів;

- створення системи гарантованого бюджетного фінансування основних бібліотечних послуг і реформування механізму отримання та використання надходжень з інших джерел фінансування;

- забезпечення професійного розвитку персоналу бібліотек, оновлення системи бібліотечно-інформаційної освіти та підвищення кваліфікації;

- модернізація матеріально-технічної бази та інформаційно-технологічної інфраструктури бібліотек;

- інтенсивний розвиток та актуалізація документно-інформаційних ресурсів бібліотек на традиційних та електронних носіях і забезпечення доступу до них;

- збереження українського культурного надбання в частині документних ресурсів;

- науковий супровід розвитку бібліотек в умовах якісних змін;

- розвиток ефективних комунікацій [1].

Бібліотеки закладів вищої освіти відіграють суттєву роль в людському розвитку, який в сучасних умовах є одним із головних пріоритетів державної політики в нашій країні. Затверджена указом Президента України від 2 червня 2021 р. № 225 Стратегія людського розвитку [10] визначила цілі та основні завдання, що стоять перед державою, у сфері людського розвитку як напряду забезпечення національної безпеки України, а також індикатори досягнення цілей, що забезпечує можливість проведення моніторингу, ефективного планування, належного оцінювання соціальних інвестицій у людський потенціал. Визнаючи важливість соціальної ролі бібліотек у цьому процесі, їх розвиток визначено однією із операційних цілей Стратегії людського розвитку. Основними завданнями щодо реалізації операційної цілі 3.2 «Розвиток бібліотечної справи та популяризація читання» Стратегією людського розвитку, зокрема, визначено [10]:

- приведення нормативно-правової бази, що регулює бібліотечну сферу, до міжнародних стандартів;

- модернізація матеріально-технічної бази, розширення обсягу надання бібліотечних послуг у цифровому середовищі та забезпечення доступу до них;

- оновлення бібліотечних фондів з метою максимального задоволення запитів користувачів бібліотек.

Варто зазначити, що ці завдання повністю співпадають із завданнями, визначеними Стратегією розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [1], що є свідченням того, що за п'ять років упровадження даної Стратегії визначені цілі не були повністю досягнуті. До того ж, внутрішнє й зовнішнє середовище функціонування бібліотек закладів вищої освіти постійно змінюється, тому корегуються й доповнюються відповідні завдання.

Як цілком слушно зазначено у Стратегії людського розвитку [10] Україна має конкурентну перевагу у вигляді потужної системи освіти, що є рушієм економічного та соціального розвитку держави. Водночас, стан вітчизняної системи освіти, зокрема, вищої не відповідає вимогам сьогодення. Тому, одним із державних пріоритетів визначено розбудову освіченого, доброчесного, інклюзивного та інноваційного суспільства, в якому кожен громадянин має рівні можливості для навчання та розвитку, а наука є складовою економічного зростання. Забезпечення якості вищої освіти та розвиток освіти дорослих є оперативною ціллю 2.4 Стратегії

людського розвитку, реалізація якої є можливою за умови виконання ряду завдань, окремі із яких, на нашу думку, передбачають безпосередню участь бібліотек у цьому процесі, а саме [10]:

- розбудова внутрішньої та зовнішньої системи підвищення якості вищої освіти, забезпечення механізму і шляхів підвищення конкурентоспроможності закладів вищої освіти;
- інтеграція науки, освіти та бізнесу для забезпечення економічного зростання держави;
- розбудова гнучкої системи освіти дорослих, забезпечення розвитку неформальної освіти та заохочення до навчання протягом усього життя.

Загалом напрями розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства та економіки країни й основні характеристики, що повинні бути сформовані в системі вищої освіти до 2032 р. визначені Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки (далі – Стратегія розвитку вищої освіти), схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р [9]. Стратегія розвитку вищої освіти спрямована на досягнення цілі 4 «Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх» Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених указом Президента України від 30 вересня 2019 р. № 722 [11], зокрема завдання 4.4 – підвищити якість вищої освіти та забезпечити її тісний зв'язок з наукою, сприяти формуванню в країні міст освіти та науки.

Метою вищої освіти в Україні, відповідно до Стратегії розвитку вищої освіти, є «інтелектуальний, культурний і професійний розвиток особистості, формування якісного людського капіталу та згуртування суспільства для утвердження України як рівноправного члена європейської спільноти, розбудова ефективної інноваційної конкурентоспроможної економіки та забезпечення високих стандартів якості життя» [9]. Стратегічними цілями, спрямованими на досягнення означеної мети та розв'язання існуючих у системі вищої освіти проблем, зокрема, визначено:

- ефективність управління в системі вищої освіти, що є соціально відповідальною;
- довіра громадян, держави та бізнесу до освітньої, наукової, інноваційної діяльності закладів вищої освіти;
- забезпечення якісної освітньо-наукової діяльності, конкурентоспроможної вищої освіти, яка є доступною для різних верств населення;
- інтернаціоналізація вищої освіти України;
- привабливість закладів вищої освіти для навчання та академічної кар'єри [9].

Стратегією розвитку вищої освіти в Україні акцентовано увагу на важливості цифровізації бібліотечних послуг і сервісів та розвитку електронної бібліотеки з метою досягнення вищезначених стратегічних цілей.

Аналіз базових положень державної політики, що сформовані в Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки [9], Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України» [1] та Стратегії людського розвитку [10] дає підстави для визначення напрямів розвитку бібліотек закладів вищої освіти, зумовлених кількома важливими аспектами, які включають сучасні потреби освітянської спільноти, технологічні зміни в суспільстві, глобальні тенденції в галузі освіти, науки й бібліотечної справи та євроінтеграційні процеси, які проходить наша країна як кандидат на членство в ЄС. Основними стратегічними напрямками розвитку бібліотек закладів вищої освіти в сучасних умовах, на нашу думку, є:

- інтеграція з освітнім процесом: бібліотеки мають стати активною складовою освітнього процесу, надаючи підтримку здобувачам вищої освіти та науково-педагогічному персоналу ЗВО не тільки в пошуку необхідної інформації, але й у розвитку їх навичок інформаційної грамотності та здатності працювати з великими обсягами інформації. Сприяти цьому має організація бібліотечними фахівцями консультацій, тренінгів, майстер-класів з пошуку та оцінки навчальних та наукових джерел; впровадження у навчальний процес відповідних спеціалізованих навчальних дисциплін та ін.;

- інформаційна підтримка наукових досліджень: бібліотеки повинні стати надійним партнером науковців ЗВО консультуючи їх з різноманітних інформаційних та бібліографічних питань; створюючи простір для роботи з науковими публікаціями; надаючи доступ до наукометричних баз даних; розвиваючи репозитарії; зберігаючи відкриті архіви досліджень тощо. Бібліотеки повинні бути місцем зосередження актуальної наукової інформації, доступної для академічної спільноти, найкваліфікованішим посередником в системі «інформація – науковець» та драйвером відкритої науки;

- цифровізація бібліотечних ресурсів: бібліотеки повинні активно розвивати свої цифрові фонди, як шляхом поповнення новими електронними документами, так і шляхом цифровізації наявних бібліотечних фондів. Цифровізація бібліотечних ресурсів забезпечить легкий доступ до

освітніх та наукових матеріалів для освітянської спільноти в режимі 24/7 з будь-якого місця;

- впровадження інноваційних технологій та автоматизація процесів (штучний інтелект, блокчейн, великі дані та ін.): автоматизація бібліотечних процесів із використанням новітніх технологій дозволить не лише їх оптимізувати, а й полегшити та пришвидшити доступ до інформації (пошук за допомогою штучного інтелекту, аналіз великих даних), що в цілому підвищить ефективність роботи бібліотечних фахівців, зручність для користувачів та якість бібліотечних послуг;

- збереження й популяризація культурної спадщини та формування інституційної пам'яті ЗВО: формування унікальних архівів, історичних документів, колекцій та пам'ятних фотографій через оцифрування та створення доступу до них із використанням сучасних технологій не тільки забезпечує їх збереження та популяризацію, а й формує інституційну пам'ять ЗВО;

- формування простору для освіти, науки, творчості й співпраці: створення в стінах бібліотек комфортних і сучасних просторів для навчання, викладання, командної роботи, обговорень і обміну ідеями для освітянської спільноти. Це може включати: місця для індивідуальної роботи; спеціально облаштовані місця для проведення занять викладачами під час блекаутів (в сучасних умовах воєнного стану); зони для підготовки групових проєктів; інноваційні лабораторії; креативні майданчики тощо;

- розвиток професіоналізму бібліотечних працівників: безперервний професійний розвиток бібліотечних працівників шляхом підвищення кваліфікації, самоосвіти та стажування забезпечить їх здатність працювати в умовах швидкозмінного внутрішнього і зовнішнього середовища, великих обсягів інформації, складних запитів й зростаючих потреб користувачів, впровадження інноваційних технологій та сучасних інформаційних систем тощо;

- міжнародна співпраця та інтеграція: сприяння інтеграції національної системи вищої освіти в європейський освітній та науковий простір шляхом співпраці з міжнародними базами даних і науковими платформами, забезпеченні доступу до електронних бібліотек світу, участі в проєктах з обміну інформацією та ресурсами, проведенні спільних комунікаційних заходів та наукових досліджень тощо;

- підтримка сталого розвитку та екологічних ініціатив: врахування екологічних аспектів у розвитку бібліотечних ресурсів (використання еколо-

гічно чистих матеріалів, зменшення використання паперу, збільшення обсягу цифрових ресурсів тощо); підвищення енергоефективності бібліотечних приміщень; впровадження політик для сталого розвитку бібліотек.

Варто зазначити, що вище означені стратегічні напрями розвитку бібліотек повинні базуватися на аналізі потреб здобувачів вищої освіти й науково-педагогічного персоналу, сучасних технологічних можливостях та кадрових спроможностях, щоб бібліотеки закладів вищої освіти могли активно підтримувати освітній та науковий процес ЗВО в умовах швидких змін.

Висновки. Виконуючи важливі соціальні функції бібліотеки є помічниками й надійними партнерами здобувачів вищої освіти та науково-педагогічної спільноти закладів вищої освіти.

Запорукою спроможності бібліотек максимально повно задовольняти навчальні, наукові, інформаційні та культурно-просвітницькі потреби користувачів є досконала державна політика в галузі бібліотечної справи та здатність самих бібліотек гнучко реагувати на зміни, прогнозувати, розробляти й впроваджувати інновації та професійно розвивати своїх працівників. Наявні сьогодні в Україні стратегічні документи в освітянській й бібліотечній галузях та у сфері людського розвитку сформували основне бачення ролі бібліотек ЗВО та визначили напрями їх подальшого розвитку. Завдяки цьому визначені пріоритетні напрями розвитку бібліотек ЗВО в сучасних умовах: інтеграція з освітнім процесом; інформаційна підтримка наукових досліджень; цифровізація бібліотечних ресурсів; впровадження інноваційних технологій та автоматизація процесів (штучний інтелект, блокчейн, великі дані та ін.); збереження й популяризація культурної спадщини та формування інституційної пам'яті ЗВО; формування простору для освіти, науки, творчості й співпраці; розвиток професіоналізму бібліотечних працівників; міжнародна співпраця та інтеграція; підтримка сталого розвитку та екологічних ініціатив.

Серед подальших напрямів наукових досліджень означеної проблематики пріоритетними визначаємо: аналіз ступеню наукової розробки питань розвитку бібліотек закладів вищої освіти в сучасних умовах; термінологічний аналіз основних понять державної політики розвитку бібліотек закладів вищої освіти; визначення ролі бібліотек закладів вищої освіти у процесі розвитку відкритої науки; дослідження зарубіжного досвіду формування та реалізації державної політики розвитку бібліотек закладів вищої освіти.

REFERENCES:

1. Stratehiia rozvytku bibliotечноi spravy na period do 2025 roku «Iakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy» : pozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy pryiniato 23.03. 2016 № 219-r [Library Development Strategy for the Period Until 2025 «Qualitative Changes in Libraries to Ensure Sustainable Development of Ukraine» : the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine was adopted 23.03. 2016 № 219-r]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
2. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» : pryiniaty 1.07.2014 № 1556 [Law of Ukraine «On Higher Education» : adopted on 1.07.2014 №. 1556]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2014-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
3. Zakon Ukrainy «Pro biblioteku i bibliotечnu spravu» : pryiniaty 27.01.1995 № 32 [Law of Ukraine «About libraries and librarianship» : adopted on 27.01.1995 № 32]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text>.
4. Shevchenko, O. V. & Sprinsian, V. H. (2022). Modernizatsiia bibliotek zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy [Modernization of libraries of higher education institutions of Ukraine]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia –Library science. Document science. Informatics*, 2, 7-14 [in Ukrainian].
5. Barabash, V., Hliebova, L. & Kolomiets, O. (2023). Innovatsiini transformatsii bibliotek zakladiv vyshchoi osvity [Innovative transformations of libraries in higher education institutions]. *Society. Document. Communication*, 19. 10-36. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/cdk_2023_19_3 [in Ukrainian].
6. Voskoboinikova-Huzieva, O. V. & Tereshchenko, N. M. (2021). Tsinnisni oriientyry u stratehichnomu rozvytku bibliotek zakladiv vyshchoi osvity [Value orientations in the strategic development of libraries of higher education institutions]. *Pytannia kulturolohi – Issues of cultural studies*, 38, 39-53. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pkl_2021_38_5 [in Ukrainian].
7. Zavadzka, N. & Ihnatiuk, M. (2020). Formuvannia informatsiinoi kompetentnosti yak zaporuka dotrymannia akademichnoi dobrochesnosti: rol biblioteky zakladu vyshchoi osvity [Formation of information competence as a guarantee of maintaining academic integrity: the role of the library of a higher education institution]. *Ukrainskyi zhurnal z bibliotekoznavstva ta informatsiinykh nauk – Ukrainian Journal of Library and Information Sciences*, 5, 44-65. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujlis_2020_5_5 [in Ukrainian].
8. Kolesnykova, T. (2023). Vidkryti osvitni resursy ta vidkryti pidruchnyky v konteksti ukriplennia potentsialu liderstva bibliotek ZVO v dostupnosti znan [Open educational resources and open textbooks in the context of strengthening the leadership potential of higher education libraries in the accessibility of knowledge]. *Visnyk Knyzhkovoї palaty – Bulletin of the Book Chamber*, 7, 3-15. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkp_2023_7_3 [in Ukrainian].
9. Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022-2032 roky : zatverdzhena rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.02.2022 № 286-r [Strategy for the Development of Higher Education in Ukraine for 2022-2032: approved by the Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 23, 2022 № 286-r]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
10. Stratehiia liudskoho rozvytku : vvedena v diu ukazom Prezydenta Ukrainy vid 2.06. 2021 № 225 [Human Development Strategy: enacted by the Decree of the President of Ukraine dated 2.06. 2021 № 225]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225/2021#Text> [in Ukrainian].
11. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Tsili staloho rozvytku Ukrainy na period do 2030 roku» vid 30.09.2019 № 722 [Decree of the President of Ukraine «On the Sustainable Development Goals of Ukraine for the period until 2030» dated 30.09.2019 № 722]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text> [in Ukrainian].